

зою, яку російська агресія становить для історичної спадщини і, зокрема, для унікальних антропологічних колекцій та установ, які займаються їх збереженням і вивченням.

Дуже пізнавальним як для молодих, так і для досвідчених дослідників був практичний семінар, який провели др. Гергард Готц і др. Томас Боні. Під час семінару учасники мали змогу розглянути унікальні випадки скелетних па-

тологій з остеологічної колекції Галлера, яка зберігається в Природничому музеї Базеля.

У заключній доповіді Президент Швейцарської асоціації антропологів др. Сандра Льюш оголосила про приєднання асоціації до Заяви Швейцарської Академії Наук про солідарність з українськими вченими. Зарубіжні учасники конференції одноставно підтримали заяву швейцарських колег.

І. Д. Потехіна

ДО 75-РІЧЧЯ КОСТЯНТИНА МИКОЛАЙОВИЧА ГУПАЛА (1947—2010)

---

8 грудня цього року виповнюється 75 років від дня народження Костянтина Миколайовича Гупала, археолога, музеєзнавця, суспільного діяча, лауреата Державної премії УРСР у галузі науки і техніки (1983).

Костянтин Миколайович народився в Ужгороді; юність майбутнього дослідника пройшла в Корсуні-Шевченківському. Ще школярем він долучився до археологічних розкопок. Навчався на історичному факультеті Дніпропетровського й Київського університетів. Після закінчення університету (1970) потрапив до складу новоствореної Київської експедиції Інституту археології НАН України, очолив Подільській загін. З ім'ям К. М. Гупала пов'язані яскраві відкриття на київському Подолі. Розкопки 1970-х рр. дали над-

звичайно багатий та інформативний новий матеріал, що змінив наші уявлення про забудову давнього Києва, поклав початок планомірних і систематичних розкопок Подолу. Тогочасні газети називали ті розкопки «Київські Помпеї». Розкопки церкви Успіння Богородиці Пирогощі, здійснені Подільським загоном Київської експедиції на чолі з К. М. Гупалом у 1976—1980-х рр., стали вагомим підґрунтям для реконструкції й відбудови однієї з найвизначніших монументальних київських пам'яток XII—XVII ст. Археологам старшого покоління добре відомий старий зелений вагончик, що стояв на Контрактовій площі, прилаштований під базу Подільського загону. Вагончик добре запам'ятався не тільки багатьом поколінням українських архео-

логів, а й істориків, мовознавців, архітекторів та інших творчих професій. У вагончику майже завжди горіло світло: хтось працював або точилася наукова дискусія.

Книжечка К. М. Гупала «Подол в Древнем Киеве» (1982) стала справжнім ковтком свіжого повітря для багатьох шанувальників київської старовини.

Після переходу до новоствореного Музею історії Києва новопризначений заступник директора з наукової роботи К. М. Гупало очолив та організував роботу з упорядкування чисельних колекцій із розкопок Києва. Після 1985 р. завідував відділом у Корсунь-Шевченківському краєзнавчому музеї. Жив та викладав у м. Рига (Латвія), був одним з очільників української діаспори Латвії. В останні роки життя повернувся до м. Києва.

Світлі спогади про цю непересічну, порядку, яскраву та інтелігентну людину назавжди залишаться в пам'яті багатьох шанувальників української історії та археології.

Г. А. Козубовський

ПАМ'ЯТІ ЯКОВА ПЕТРОВИЧА ГЕРШКОВИЧА (1953—2022)

Війна, що триває, збирає свої криваві жертви на фронтах та окупованих землях, у розбомблених містах і селах, але й за межами нашої держави буває непросто. У перші місяці війни, коли бомбардування зазнали важливі об'єкти Дніпровського району м. Києва, а з півночі насувалася рашистська група армій «Центр» із наміром захопити Лівобережжя столиці, родина Якова Петровича виїхала на Захід. Усе склалося з тимчасовим працевлаштуванням за фахом у Берліні, але емоційний стрес, помножений на серпневу спеку, став фатальним для провідного українського археолога, голови Співки археологів України. Лікарі виявилися безсилями, й 8 вересня вчений відійшов у засвіти.

Яків Петрович – корінний киянин, народився 21 серпня 1953 року. Інтерес до старожитностей виявився в гуртку археології київського Палацу піонерів та був підтриманий старшокласником Л. Залізником. Тоді, в 60-ті роки, цей осередок очолював молодий науковець В. Гладилін, який допомагав гуртківцям потрапити в наукові експедиції Інституту археології АН УРСР. Із 1971 р. юнак сезонно працював у них лаборантом. Його долю як науковця визначили експедиції на Кам'яну Могили та кургани Донецької обл. під проводом В. Даниленка (1971, 1973, 1975–1976 роки). Валентин Миколайович став його учителем в археології. Однак учня захоплювали не ре-

буси петрогліфів, а могили бронзової доби. Уже студентом Яків примножив досвід польової роботи на пам'ятках Узбекистану. Волею долі історичну освіту здобув у Ташкентському університеті, який із відзнакою закінчив 1977 року. Відтак випускник поновив роботу в Інституті археології АН УРСР на посаді старшого лаборанта.

Досконалу методику розкопок давніх могил Я. Гершкович засвоїв у Сіверсько-Донецькій експедиції С. Братченка (1977–1978 рр.), а розвинув у Червонознам'янській експедиції Г. Євдокимова (1979–1988) на Херсонщині. В останній Я. Гершкович здійснив розкопки Новокиївського поселення сабатинівської культури (1981). Ця пам'ятка стала базовою для дослідника, оскільки визначила тему майбутньої кандидатської дисертації та увиразнила його схильність саме до поселенської археології.

У науково-виробничому кооперативі «Археолог», створеному при Інституті археології на чолі з В. Бідзілею (1989–1993), Яків проявив себе вже як організатор новобудовних експедицій, дослідник багатошарових поселень і курганів у середній течії Сіверського Дінця. Повернення в стіни ІА НАН України 1993 року збіглося для Я. Гершковича з успішним захистом кандидатської дисертації «Сабатинівська культура Нижнього Подніпров'я та Північно-Західного Надазов'я». Точніше, захист дисер-